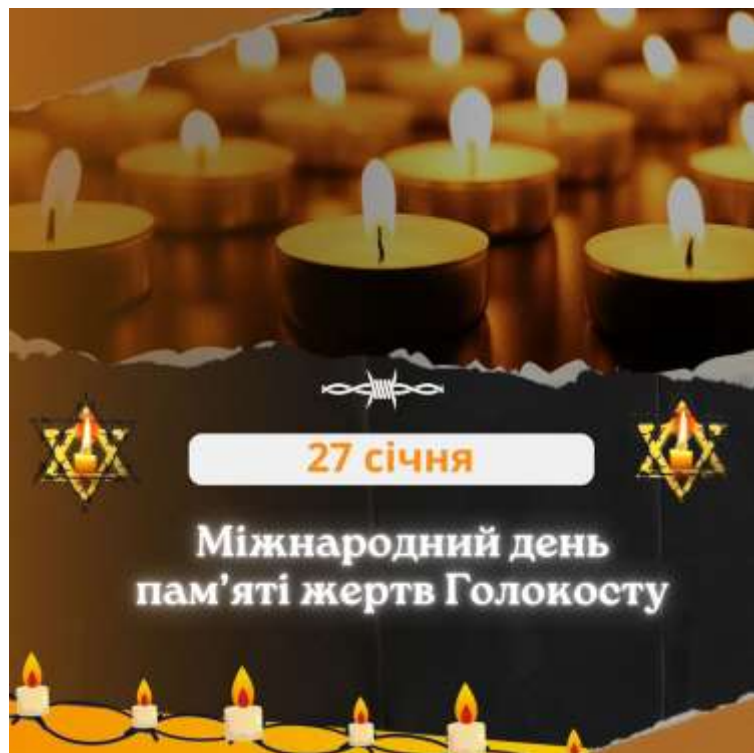

**МУЗЕЙ ГЕНОЦИДУ «ТЕРИТОРІЯ ПАМ'ЯТІ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФОНД ПІДТРИМКИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»;
ЛОС-АНДЖЕЛЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (LOS ANGELES UNIVERSITY)
(USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF
SAMARIA) (ISRAEL);
ЗАХІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТІМІШОАРИ (WESTERN UNIVERSITY
OF TIMISOARA) (ROMANIA)**

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ПРОБЛЕМА ГЕНОЦИДУ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

(Одеса, 23-24 січня 2025 року)

Одеса -2025

УДК:

Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 січня 2025 р.) 88 с.

Рецензенти:

Готинян Віталія Віталіївна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Наумкіна Світлана Михайлівна - доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують концепцію геноциду в творах Рафаля Лемкіна: філософське та правове підґрунтя; культурний геноцид: від доктрини до відповідальності; геноциди ХХ століття та їх вплив на генезу моральних складових людства; геноцидальні практики Російської імперії і їх доктринальне підґрунтя; вплив рішень міжнародних кримінальних трибуналів на колективну пам'ять щодо геноцидів; меморіалізація пам'яті жертв геноцидів; геноцидальний вимір агресії Росії проти України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 27 березня 2025 р.)

«Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства»

23-24 січня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Козленко Павло Юхимович – голова правління Громадської організації «Одеський центр дослідження Голокосту»

Д.В. Кримський інститут стратегічних досліджень. 2023.
https://ciss.org.ua/files/site/page_file/tfilee105fec62c46a58e1f59c3512c6e1363.pdf
3. The International Criminal Court. Policy on Cultural Heritage. June 2021.
<https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/20210614-otp-policy-cultural-heritage-eng.pdf>

Іванова Наталія Володимирівна – доктор філософських наук, доцент, декан факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

ЕНЕРГІЯ ЛЮБОВІ ЯК «ТРИСОНЯЧНА ЄДНІСТЬ» ПРОТИДІЇ ГЕНОЦИДАМ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

Поняття «геноцид» є дуже дискусійним і неоднозначним. Існує не один десяток його визначень, тлумачень і концепцій (А. Alvarez, Е. Chalk, І. Charny, Н. Fein, І. Horowitz, Т. Зваан, Р. Лемкін та ін.), які постійно переосмислюються в контексті кожного нового випадку геноциду. Складність і багатозначність даного поняття в тому, що воно об'єднує історичні, соціокультурні, націєтворчі, політико-правові, етико-моральні та інші аспекти існування людського суспільства, держави і людини. Звести визначення поняття геноциду до спільного концепту ускладнює його «багатоликість» у проявах в мирний або у військовий час, його спрямованість на знищення національних, етнічних, расових, релігійних груп, членів цих груп, запобігання народжуваності та насильницька передача дітей з однієї групи до іншої. Конвенція ООН щодо запобігання злочинів геноциду, яка була ухвалена Генеральною Асамблеєю у грудні 1948 року, дає найбільш загальне тлумачення, яке однозначно визначається як злочин проти людини і людства.

Сучасній Україні, яка була втягнута у російсько-українську війну, що триває з 2014 року, відведена роль буфера між добром і злом, між життям і нежиттям, між світоглядом прогресу і регресу. Агресивна фаза цієї війни після лютого 2022 року означилась звірством російських військових щодо мирного населення і дітей в українських містах і селах Київщини, Ірпіня, Бучі, Харківщини, Херсонщини, Донбасу і т.д. Дані факти ідентифікуються як геноцид українського народу, здійснений в ХХІ столітті, в якому Людина досягла вагомих успіхів у науці, техніці, технологіях.

Видатний французький історик-славіст сучасності професор Даніель Бовуа у своєму ґрунтовному дослідженні «Трикутник Правобережжя: царат, шляхта і народ. 1793-1914р.р.» доводить, що причиною споконвічної ненависті, жорстоких війн росіян щодо українців і України варто шукати в далекому минулому. «Гегемонія чи колоніалізм, поневолення чи кріпацтво, заборона мови чи політичні репресії – це два маркери людських стосунків, які століттями придушували розквіт української нації», адже «заперечення української ідентичності було константою політики царської влади після анексії Правобережної України Російською імперією в 1793 р.» [2, с.5].

Виходячи з вищесказаного, актуальним і в насушний момент є запитання, поставлене кілька десятиліть тому українським дисидентом, письменником Олесем Бердником: чому «вселенський крематорій працює на повну потужність»?... Чому «у топці космічного Молоха горять тіла, метали, душі, ідеї, держави, нації, племена, планети, зірки? Так звана еволюція, а з нею і цивілізація – то лише шлаки страхітливого палахкотіння Матерії у багатті Часу й Простору»? Адже ми тисячоліттями не можемо вирватись із лабіринту мінотавра: «звіролюдина, котра знаходиться в кожній клітинці життя, невпинно вимагає страхіливої данини – Енергії Світла Духу, перепрацьованого в процесі еволюції в тріпотливу тканину життя. Всі їдять всіх, щоб жити!» Історія тисячоліттями демонструє нам, що вся наша праця, війни, створення імперій, повстання, походи, ідеологічні протистояння – «Сізіфова праця, яка піднімає на гору камінь абсурдного буття», це як змія, що кусає себе за хвіст [1].

Як же вийти із цього лабіринту? Український любомудр Григорій Сковорода у «Бесіді 2-й, названій OBSERVATORIUM SPECULA (по-єврейськи СІОН)» вважав, що в основі життя людини, її існування в соціумі і суспільстві має діяти закон «трисонячної єдності», або закон Цілісності, Єдності, Любові. Природу зла філософ вбачає як явище «згубного духу, що перетворює все на згубу всього». В основі зла, або ж «матір'ю зла є гординя, матір'ю гордині – заздрість, матір'ю заздрості є похоть, матір'ю похоті – невдячність, а матір'ю невдячності є ніхто» [3, с.76]. Ця логічна, а разом з тим і духовно-етична послідовність чітко вказує на результат зла, яке знищує і матерію, і дух, перетворюючи їх на «ніщо».

Вважаємо, що саме Енергія Любові допоможе людській цивілізації окреслити дієвість тих феноменів свого існування, які проходить людство в своїй історії. І ніякі братовбивчі війни, жорстокі геноциди, голодомори не зможуть змагатися з цією Енергією життя, адже «єдине, що варто шукати, в ім'я чого варто змагатися й помирати, – це РАДІСТЬ! Або ЛЮБОВ, бо це одне й те ж! А якщо істина – не Любов, то нам не потрібна істина... у корені цього Світу відсутня Любов і Радість. Бо те, що породжене Любов'ю, не може й не повинне страждати!» [1]. Вважаємо, що відповідь на питання причини війн, геноцидів, знищення Людини людиною лежить у відповіді на питання: що таке ЛЮБОВ?

Список використаних джерел:

1. Бердник, О. 2007. Альтернативна Еволюція. Київ : Тріада-А. 576с.
2. Бовуа, Д. 2023. Трикутник Правобережжя: царат, шляхта і народ. 1793-1914рр. Київ : ТОВ «Видавництво «Кліо»», ФОП Рябцев В.В. С.5.
3. Кавалерова, Н., Іванова, Н. 2010. Філософсько-освітні горизонти Григорія Сковороди: [монографія]. Одеса : Астропринт. С.76.

Висоцька Ольга Євгенівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпровської обласної ради

КОНЦЕПТ ГЕНОЦИДНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: СУТНІСТЬ ТА ВИМІРИ

Геноцидна комунікація виконує роль інструменту соціального конструювання образу ворога, виправдання насильства та підготовки масової свідомості до підтримки або байдужості стосовно злочинів проти певних груп людей. Під геноцидною комунікацією ми будемо розуміти специфічну форму масової комунікації, яка спрямована на поширення ідеології ненависті, дегуманізацію окремих груп (всередині або зовні) суспільства та його мобілізацію для їхнього винищення.

Цей концепт охоплює як безпосередню пропаганду ненависті, так і непрямі дії, що сприяють маргіналізації та дегуманізації жертв. Подібні непрямі дії характерні для сучасної пропаганди, яка носить часто прихований характер. І лише через комунікаційні засоби її можливо розкрити. У зв'язку з цим можна виділити такі ключові виміри геноцидної комунікації:

По перше, це ідеологічний вимір. Геноцидна комунікація ґрунтується на певній ідеології, яка розділяє членів суспільства (чи суспільство загалом) на «своїх» (привілейовану групу, що асоціюється з моральною чи культурною перевагою) і «чужих» (групу, яку розглядають як загрозу, ворога або перешкоду), приписуючи останнім негативні характеристики, що виправдовують їх дискримінацію або знищення. Група «чужих» зображується як джерело небезпеки для культури, економіки чи здоров'я «своїх». Інструментом цього є **міфологізація та фальсифікація історії ідеологічними інструментами**. При цьому привілейована група подається як культурно, морально чи расово вища. Це підкріплює ідею про право на домінування привілейованої групи.

Тому, по друге, важливим є дискурсивний вимір геноцидної комунікації. Мова ненависті використовується через метафори дегуманізації, заклики до насильства, створення штучного почуття загрози від «чужих», заклики до насильства, подані як онтологічно та екзистенційно необхідний «захист», «відплата» або «очищення». Наприклад, відомо, що євреї описувалися у нацистській ідеології як «паразити», що загрожують арійській расі. Українців у російській пропаганді сьогодні також намагаються дегуманізувати, називаючи «нацистами» та заперечуючи існування української ідентичності.

По-третє, медіа-вимір геноцидної комунікації. Завдяки участі традиційних і цифрових медіа у розповсюдженні геноцидної риторики створюються умови для прискорення її просування. Вперше цей інструмент був використаний нацистською пропагандою для поширення антисемітизму за допомогою газет, радіо та кіно. Сьогодні ми бачимо намагання це робити також через різноманітні соціальні мережі. Тому треба вивчати особливості сучасних медіа, щоб виробити інструменти ефективної протидії пропаганді. Проста заборона певних соціальних мереж неефективна, бо медіапростір сьогодні є